

31 Ekim 2023

BASIN DUYURUSU

HAZİNE FİNANSMAN PROGRAMI: 2023 YILI GELİŞMELERİ VE 2024 YILI ÖNGÖRÜLERİ

Bilindiği üzere, 2024 - 2026 dönemine ilişkin Orta Vadeli Program 6 Eylül 2023 tarihinde yayımlanmış, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ise 17 Ekim 2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

Orta Vadeli Program ve Merkezi Yönetim Bütçesi öngörülerini esas alınarak hazırlanan 2024 yılı Hazine Finansman Programı aşağıda kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

I – Finansman Programı

Kamu borç yönetiminin yürütülmesinde makroekonomik dengeleri gözeterek para ve maliye politikalarıyla uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikası izlenmesi; finansman ihtiyaçlarının, iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması ilkeleri esas alınır.

Bu ilkeleri temel alarak oluşturulan borçlanma politikaları çerçevesinde hazırlanan ve düzenli olarak kamuoyuna duyurulan Hazine Finansman Programları, her yıl orta ve uzun vadeli bir bakış açısı ile belirlenen stratejik ölçütler esas alınarak yürütülmektedir.

2003 yılından bu yana kararlılıkla yürütülen söz konusu uygulama, kamu borç stokunun yapısının iyileştirilmesini, borç stokunun maruz kaldığı risklere karşı hassasiyetinin önemli ölçüde azaltılmasını ve bu sayede borçlanma politikalarının sürdürülebilir bir yapıda devam ettirilebilmesini mümkün kılmaktadır.

a) 2023 Yılı İç Finansman Gelişmeleri

2023 yılında yaşanan olumsuz küresel ekonomik ve jeopolitik gelişmelerin yanında Şubat ayında ülkemizde yaşanan deprem felaketine rağmen, stratejik ölçütlere dayalı kamu borç yönetimi politikası uygulamasından taviz verilmemesi sayesinde, kamu borç yönetimi alanında sahip olunan güçlü yapı korunmuştur.

Bilindiği üzere, 2022 yılının ikinci yarısında uygulamaya konan makro ihtiyati tedbirler ile yurt içi piyasadaki yatırımcıların Türk Lirası (TL) cinsi, sabit faizli, uzun vadeli Devlet İç Borçlanma Senetlerine (DİBS) yönelik talebinde kayda değer bir artış görülmüş olup söz konusu talep 2023 yılında da devam etmiştir. Yatırımcıların söz konusu ilave DİBS talebinin ve Şubat ayında yaşadığımız deprem felaketi nedeniyle oluşan ilave finansman ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla, yurt içi piyasadaki borçlanma tutarları artırılmıştır. Söz konusu artış büyük ölçüde TL cinsi, uzun vadeli, sabit getirili borçlanma senedi ihraçları ile sağlanmıştır.

Bu çerçevede uygulamaya konulan borç yönetimi stratejisi kapsamında ihraç edilen TL cinsi uzun vadeli sabit getirili senetler yoluyla iç borçlanmanın kompozisyonunda olumlu gelişmeler kaydedilerek, borç stokunun makroekonomik değişkenlere karşı hassasiyeti azalmıştır.

- 2022 yılında 70 ay olan nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi 2023 yılı Ocak - Ekim döneminde 65 ay olarak gerçekleşmiştir.
- 2022 yılında yüzde 16,3 olan sabit getirili TL cinsi iç borçlanmanın ortalama maliyeti, 2023 yılı Ocak - Ekim döneminde yüzde 18 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2019-2022 döneminde toplam iç borçlanmanın %46,7'si sabit getirili TL cinsi senetler ile sağlanmışken, 2023 Ocak - Ekim döneminde sabit getirili TL cinsi senetlerin iç borçlanmadaki payı %54,2'ye yükselmiştir.
- İç piyasada ilk defa 2022 yılında gerçekleştirilen 10 yıl vadeli sabit getirili TL cinsi kira sertifikası ihraçlarına 2023 yılında da devam edilmiştir.
- Borç stokunun döviz kurundaki dalgalanmalara karşı duyarlılığının azaltılması amacıyla, 2023 yılı Ocak - Ekim döneminde 8,5 milyar ABD doları tutarındaki

döviz cinsi iç borç anapara itfasına karşılık iç piyasada 6,6 milyar ABD doları tutarında döviz cinsi iç borçlanma gerçekleştirilmiştir.

- Diğer taraftan, yatırımcı tabanının genişletilmesi ve borçlanma araçlarının çeşitlendirilmesi amacıyla,
 - 2012 yılından bu yana gerçekleştirilen kira sertifikası ihraçlarına 2023 yılında da devam edilmiştir. Bu çerçevede, Ocak – Ekim döneminde iç piyasada toplam 107,4 milyar TL tutarında TL cinsi kira sertifikası ihraç edilmiştir.
 - 2023 yılı Ocak – Ekim döneminde toplam 136,3 milyar TL tutarında Türk Lirası Gecelik Referans Faiz Oranına (TLREF) endeksli senet ihracı gerçekleştirilmiştir.

b) 2023 Yılı Dış Finansman Gelişmeleri

2023 yılında küresel ekonomik görünüm, gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikası kararları ve yaşanan jeopolitik gelişmeler küresel piyasaları yakından etkilemiştir.

2022 yılında son 25 yılın en yüksek seviyesine ulaşan küresel enflasyon, 2023 yılında bir miktar gerilese de, tarihi ortalamanın üzerindeki seyri sürdürmektedir. Küresel enflasyonun yüksek seyri, gelişmiş ülke merkez bankalarının sıkı para politikası uygulamaları ve jeopolitik riskler sonucunda yatırımcıların temkinli duruşları özellikle gelişmekte olan ülkelerin finansmana erişimini sınırlamaktadır. Bunun yanında, ABD 10 yıl vadeli Hazine tahvil getirilerinin son 16 yılın en yüksek değerine ulaşması da uluslararası finansmana erişim maliyetini artırmıştır.

2023 yılının ilk yarısında gelişmekte olan ülkelere yönelik fon akımları pozitif bir seyir izlemiş olsa da, özellikle yılın ikinci yarısından itibaren gelişmekte olan ülkelere fon çıkışlarının yaşandığı gözlenmiştir. Uluslararası sermaye piyasalarındaki ülke ihraç tutarları yılın ilk çeyreğinde yüksek miktarda seyretmiş, ancak yılın kalanında söz konusu tutarlarda azalma görülmüştür. Bu seyirde, gelişmiş ülke merkez bankalarının gösterge faiz oranlarını beklenenden daha uzun süre mevcut yüksek seviyelerde tutacağına ilişkin beklentiler de etkili olmuştur.

- 2023 yılında Ocak, Mart ve Nisan aylarında uluslararası sermaye piyasalarında gerçekleştirilen tahvil ihraçlarına yatırımcılar yoğun ilgi göstermiş olup söz konusu dönemde uluslararası sermaye piyasalarından toplam 7,5 milyar ABD doları tutarında dış finansman sağlanmıştır.
- 2023 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen 2,5 milyar dolar tutarındaki 7 yıl vadeli yeşil tahvil ihracı, ülkemiz Hazinesi tarafından uluslararası sermaye piyasalarında ihraç edilen ilk Çevresel, Sosyal ve Yönetişim tahvili olma özelliği taşımaktadır. Yeşil tahvil ihracı aracılığıyla sağlanan finansman, uygunluk kriterlerini sağlayan yeşil projelerimizin finansmanı/refinansmanı için kullanılacaktır.
- Söz konusu yeşil tahvil ihracı, yeni bir uluslararası yatırımcı tabanına ulaşılması, orta ve uzun vadeli kalkınma hedeflerinin finansmanı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin desteklenmesi açısından önem arz etmektedir.
- Ayrıca söz konusu yeşil tahvil ihracı ile ülkemizin 2053 yılı net sıfır emisyon hedeflerine ulaşması ve iklim değişikliği ile mücadele hususlarına da katkı sağlanmıştır.
- Yatırımcı ilişkileri kapsamında ise 2023 yılı Ocak - Ekim döneminde uluslararası yatırımcılar, finansal kuruluşlar ve kredi derecelendirme kuruluşları ile Türk ekonomisi, yerel ve küresel sermaye piyasalarındaki gelişmelere ilişkin çok sayıda görüşme gerçekleştirilerek farklı profil ve çeşitlilikteki yatırımcı kitlesine ulaşılmıştır.

c) 2023 ve 2024 Yılı Hazine Finansman Programı Öngörülleri

2023 yıl sonu gerçekleşme beklentileri ve 2024 yılı öngörüllerine ilişkin finansman programı aşağıda yer almaktadır.

HAZİNE FİNANSMAN PROGRAMI ⁽¹⁾		(Milyar TL)	
	2023 (Duyuru)	2023 (Gerçekleşme Tahmini)	2024 (Program)
I- TOPLAM BORÇ SERVİSİ	1.082,8	1.183,0	2.213,2
Anapara	563,6	618,9	1.166,3
Faiz	519,2	564,2	1.046,9
İç Borç Servisi	805,8	871,5	1.565,2
Anapara	412,7	452,9	778,4
Faiz	393,2	418,7	786,8
Dış Borç Servisi	276,9	311,5	648,0
Anapara	150,9	166,0	387,9
Faiz	126,0	145,5	260,1
II- FİNANSMAN	1.082,8	1.183,0	2.213,2
Borçlanma Dış Kaynaklar ⁽²⁾	-46,4	-107,7	-281,0
Toplam Borçlanma	1.129,2	1.290,7	2.494,2
Dış Borçlanma ⁽³⁾	210,9	145,5	357,8
İ Borçlanma	918,3	1.145,2	2.136,4

⁽¹⁾ Nakit Bazlı

⁽²⁾ Nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, TMSF'den sağlanan gelirler, devirli/garantili borç geri dönüşleri, kasa/banka değişimi ve kur farkı kalemlerini içermektedir.

⁽³⁾ 2023 ve 2024 yıllarında uluslararası kuruluşlardan veya uluslararası piyasalardan ilave finansman sağlanması durumunda dış borçlanma tutarında değişiklik olabilecektir.

2024 yılında gerçekleştirilmesi planlanan borç servisi ve finansman bilgileri aşağıda özetlenmektedir:

- 2024 yılında, 1.166,3 milyar TL anapara ve 1.046,9 milyar TL faiz olmak üzere toplam 2.213,2 milyar TL tutarında borç servisi gerçekleştirilmesi, borç servisinin 1.565,2 milyar TL'sinin iç borç; 648 milyar TL'sinin ise dış borç servisi olarak yapılması öngörülmektedir.

- İç borç servisinin 1.262,2 milyar TL'lik kısmının piyasaya yapılacak ödemelerden, 303 milyar TL'lik kısmının ise kamu kurumlarına rekabetçi olmayan teklif yoluyla gerçekleştirilen satışların ödemelerinden oluşması öngörülmektedir (EK-1).
- Nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan aktarılacak kaynaklar ile devirli ve garantili borç geri dönüşleri ve kasa/banka kullanımı sonucu elde edilecek borçlanma dışı kaynakların toplamının -281 milyar TL olması beklenmektedir.
- 2024 yılında uluslararası sermaye piyasalarından tahvil ve kira sertifikası ihraçları yoluyla 10 milyar ABD doları tutarı karşılığında finansman sağlanması öngörülmektedir.
- Bu öngörüler doğrultusunda, 2024 yılında 2.136,4 milyar TL tutarında iç borçlanma yapılması öngörülmektedir.

II – 2024 Yılı Borçlanma Stratejisi

2003 yılından itibaren stratejik ölçütler çerçevesinde yürütülen borçlanma politikası sonucunda kamu borç stokunun döviz kuru, faiz ve likidite risklerine karşı hassasiyeti önemli ölçüde azaltılmıştır. Bu kapsamda döviz kurları, faiz oranları ve büyüme oranlarında meydana gelebilecek değişimlerin AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranı üzerinde yaratacağı etkileri gösteren özet tablo aşağıda yer almaktadır.

	2002	2022
TL'nin yüzde 5 değer kaybı/kazancı	+ / - 2,0 Puan	+ / - 0,9 Puan
TL faiz seviyesinde 500 baz puanlık değişim	+ / - 1,4 Puan	+ / - 0,6 Puan
GSYH büyümesinde 2 puanlık değişim	+ / - 1,3 Puan	+ / - 0,5 Puan

2024 yılında uygulamasına devam edilecek borçlanma stratejilerinin ana unsurları aşağıda yer almaktadır:

- Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması
- Piyasa çeşitliliğinin sağlanması amacıyla uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden de ihraç yapılması
- Faiz giderlerinin optimal şekilde yönetilmesini teminen uygun enstrüman ve vade bileşimi dikkate alınarak, gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetler ile vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin payının belirli bir seviyede tutulması
- Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü nakit rezervi tutulması

2024 yılında iç borçlanma işlemleri aşağıda yer alan ihraç planı çerçevesinde gerçekleştirilecektir:

- TL cinsinden sabit kuponlu "gösterge tahvil"lerin ihracına piyasa koşulları çerçevesinde düzenli olarak devam edilmesi planlanmaktadır.

- TL cinsinden kuponlu/kuponsuz bonolar ve tahviller, farklı vadeli değişken kuponlu tahviller, enflasyona endeksli tahviller, altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikaları itfa takvimine ve piyasa koşullarına bağlı olarak ihraç edilebilecektir.
- TL cinsi kira sertifikalarının ihraçlarına 2024 yılında da devam edilmesi planlanmaktadır. Piyasa katılımcılarının ilave talepleri ayrıca değerlendirilebilecektir.
- Aylık olarak nakit girişleri ile çıkışları arasında gözlenebilecek geçici uyumsuzluğun giderilmesi amacıyla kısa vadeli Hazine bonoları ve "Para Piyasası Nakit İşlemleri Aracılığı ile Sağlanacak Finansman Hakkında Yönetmelik"te yer alan finansman araçları kullanılabilir.
- Borç servisinin dönemler arası dengeli dağılmasının sağlanması ve ikincil piyasada fiyat etkinliğinin artırılması amaçlarıyla piyasa koşulları çerçevesinde değişim ve geri alım ihaleleri yapılabilecektir.
- İhalelere ilişkin detaylar ihale gününden en az bir iş günü önce kamuoyuna duyurulacaktır.

2024 yılında dış borçlanma işlemleri aşağıda yer alan ihraç planı çerçevesinde gerçekleştirilecektir:

- Uluslararası sermaye piyasalarından finansman sağlanması amacıyla çeşitli vadelerde konvansiyonel tahviller, kira sertifikaları, yeşil tahviller, sosyal tahviller ve/veya sürdürülebilir tahviller piyasa koşullarına bağlı olarak ihraç edilebilecektir.
- Piyasa çeşitliliğinin sağlanabilmesini teminen, uluslararası piyasalarda ABD dolarının yanında imkân olması durumunda diğer döviz cinslerinden ihraçlar da yapılabilecektir.
- Yatırımcı ilişkilerinin geliştirilmesi ile uluslararası sermaye piyasalarında ülkemize yönelik yatırımcı algısının güçlendirilmesi amacıyla, uluslararası yatırım bankaları, kredi derecelendirme kuruluşları ve uluslararası yatırımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelere devam edilecektir.

Ekler:

Ek-1: 2024 Yılı Borç Servisinin Alıcılara Göre Dağılımı

Ek-2: 2024 Yılı Borç Servisi Döviz-Faiz Kompozisyonu

EK - 1: 2024 YILI BORÇ SERVİSİNİN ALICILARA GÖRE DAĞILIMI ⁽¹⁾

(Milyar TL)

	Anapara	Faiz	Toplam
I) İç Borç Servisi	778,4	786,8	1.565,2
Piyasa	593,9	668,3	1.262,2
Kamu (ROT) ⁽²⁾⁽³⁾	184,5	118,5	303,0
II) Dış Borç Servisi	387,9	260,1	648,0
Eurobond	333,5	224,3	557,8
Diğer	54,4	35,8	90,2
III) Toplam Borç Servisi	1.166,3	1.046,9	2.213,2

⁽¹⁾ Program

⁽²⁾ İhraç aşamasındaki alıcı dağılımı baz alınarak yapılacak ödemeleri göstermektedir.

⁽³⁾ 24.04.2019 tarihinde Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş. Piyasa İstikrar ve Denge Fonuna ihraç edilen ikrazen özel tertip senet kapsamında yapılacak ödemeleri içermektedir.

EK - 2: 2024 YILI BORÇ SERVİSİ DÖVİZ-FAİZ KOMPOZİSYONU ⁽¹⁾

(Milyar TL)

	TL cinsi ⁽²⁾	Döviz / altın cinsi ^{(2) (3)}	Toplam
I) İç Borç Servisi	906,6	658,5	1.565,2
Sabit	395,2	371,6	766,8
Değişken	511,4	287,0	798,4
II) Dış Borç Servisi	-	648,0	648,0
Sabit	-	604,6	604,6
Değişken	-	43,5	43,5
III) Toplam Borç Servisi	906,6	1.306,6	2.213,2
Sabit	395,2	976,1	1.371,4
Değişken	511,4	330,4	841,8

⁽¹⁾ Program

⁽²⁾ Altın tahvili ve altına dayalı kira sertifikası anapara ödemeleri "döviz/altın cinsi - değişken" başlığı altında takip edilmekte iken kupon ödemeleri "TL cinsi - değişken" başlığı altında yer almaktadır.

⁽³⁾ Yurt içinde ihraç edilen döviz cinsi tahvil ve kira sertifikasının kupon ve anapara ödemeleri "döviz/altın cinsi - sabit" başlığı altında takip edilmektedir.